

KIDALICA LAŽNIH VIJESTI

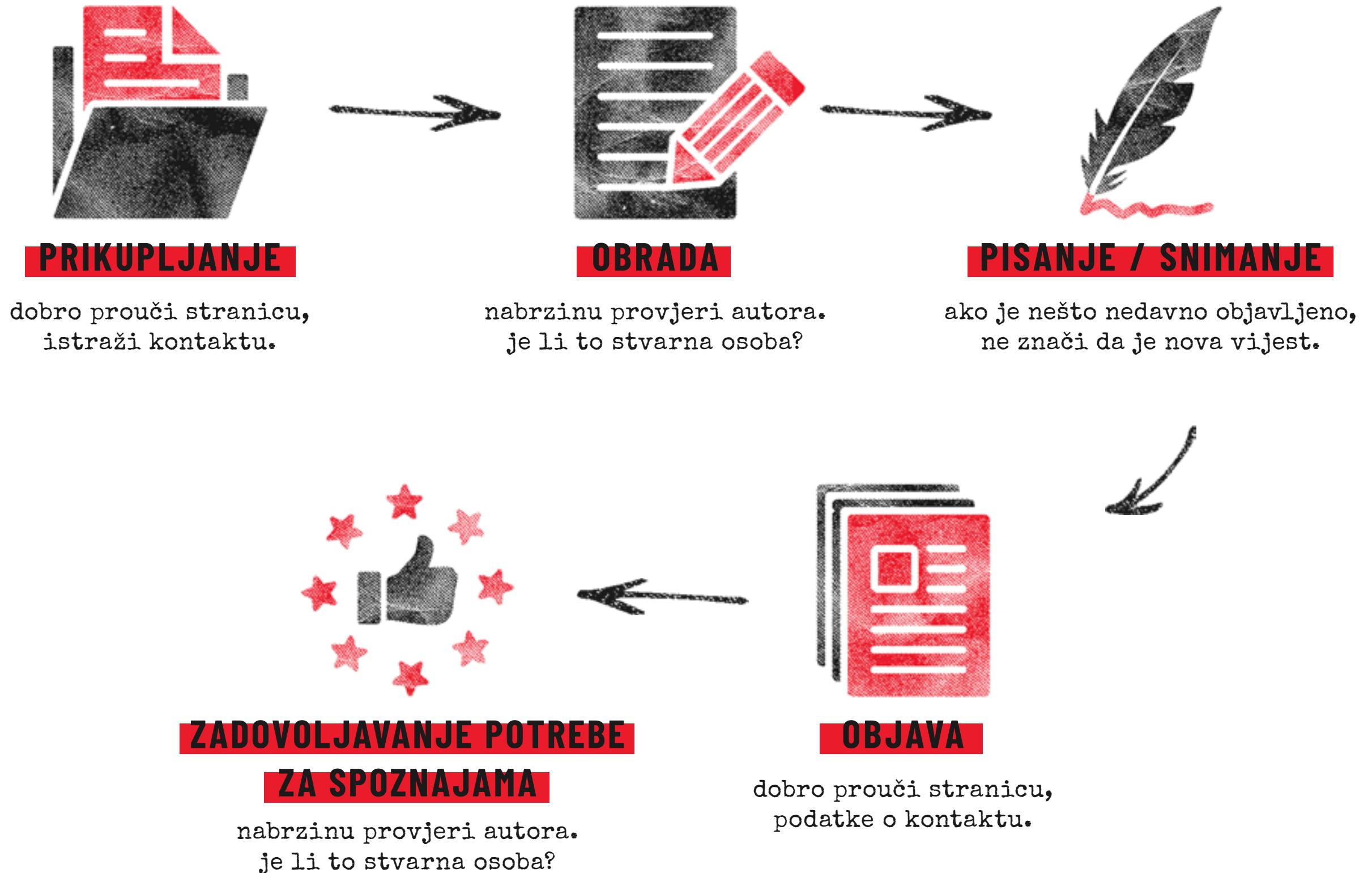
// NOVINARSTVO, ETIČNO IZVJEŠTAVANJE
I LAŽNE VIJESTI //

MISIJA

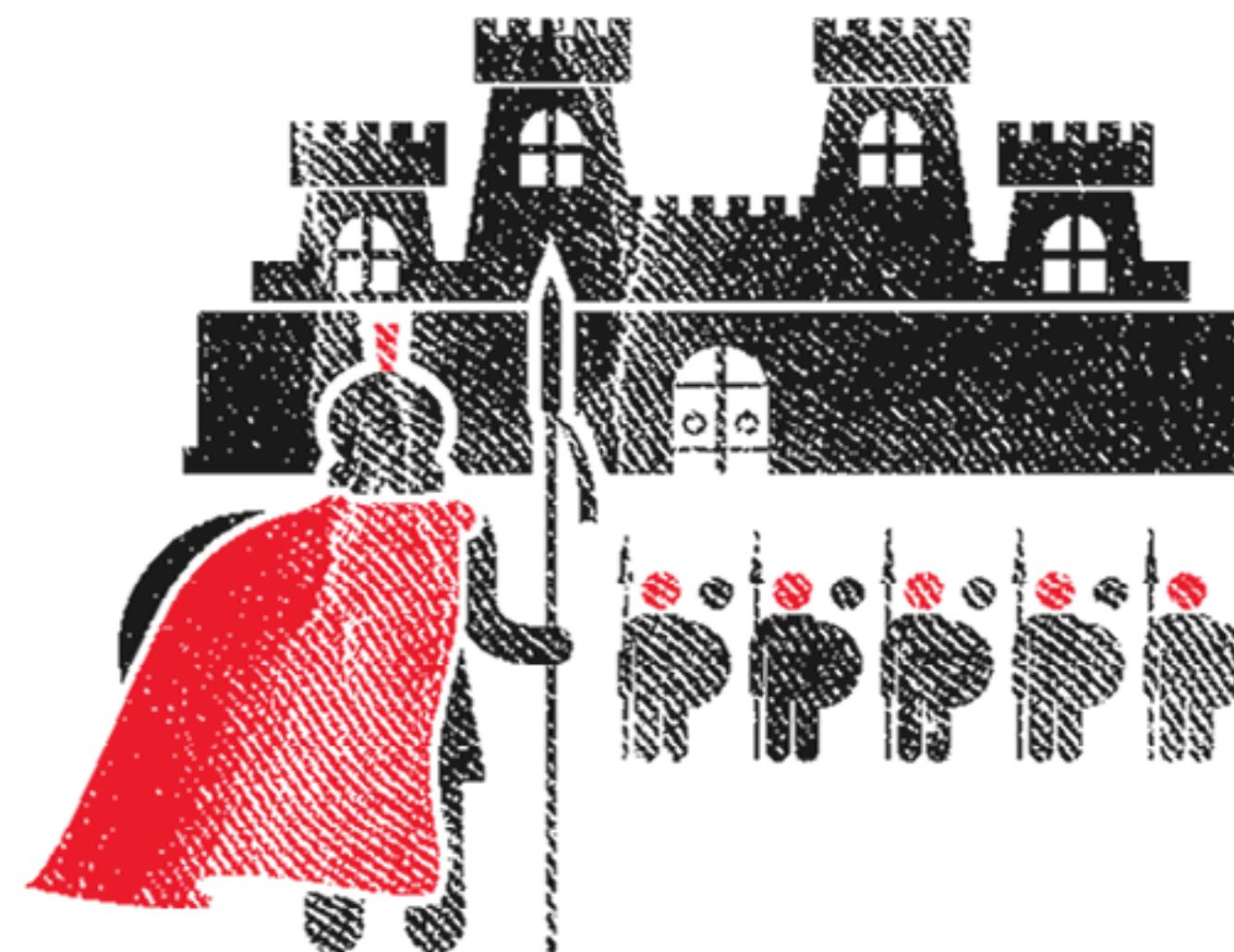
400 GODINA

NOVINARSTVA

Novinarstvo je zanimanje čiji je zadatak prikupljati, provjeravati, obrađivati, pisati, odnosno snimati, uređivati i objavljivati informacije za medije sa ciljem zadovoljenja primarne ljudske potrebe za novostima i spoznajama, kako bi se što bolje snalazili u svijetu koji nas okružuje i što uspešnije djelovali.

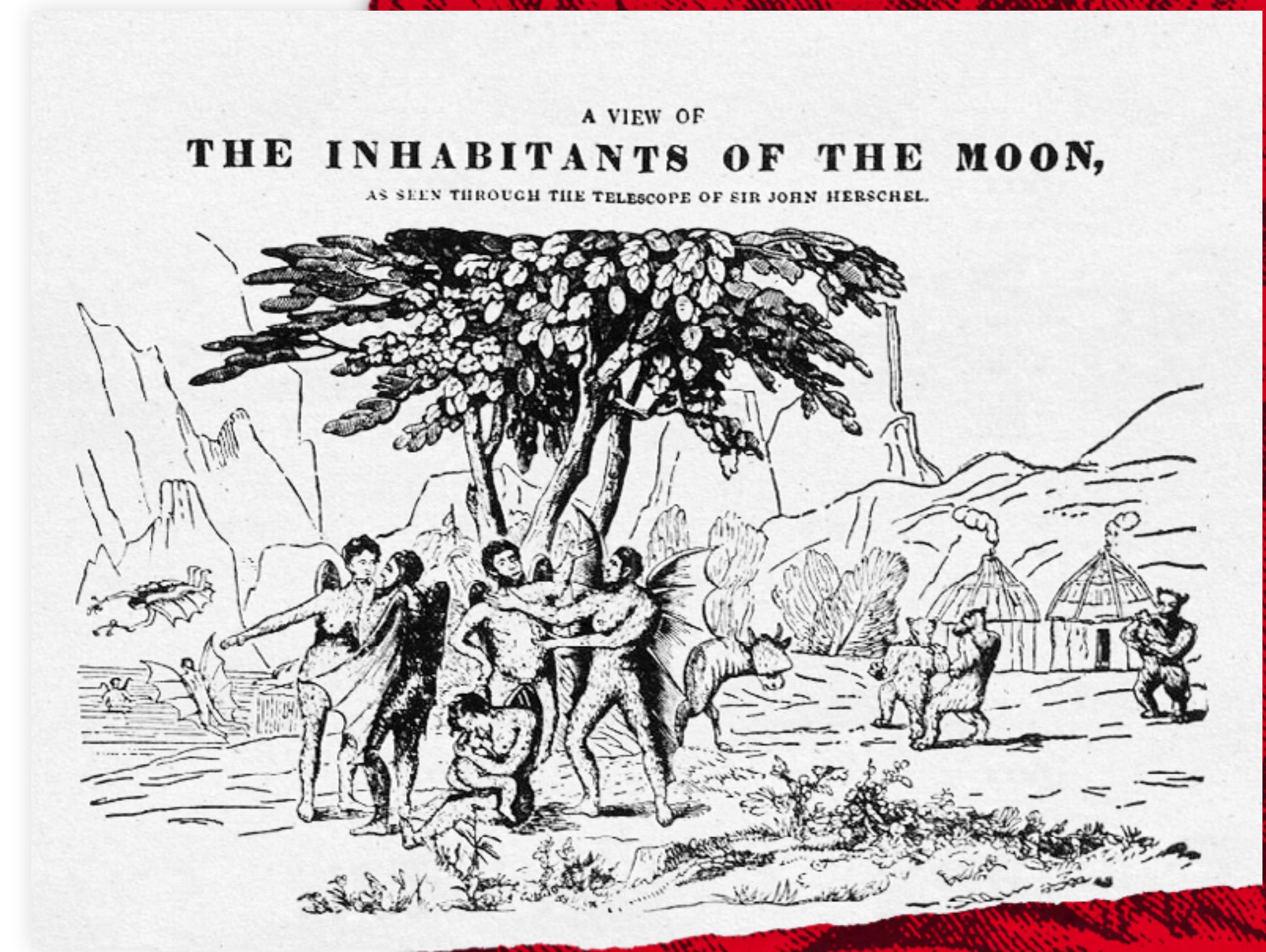

TROJANSKI KONJ LAŽNIH VIJESTI

04

LAŽNE VIJESTI SU VIRALNE VEĆ SKORO 200 GODINA

RAT SVIJETOVA

MIJEŠANJE FIKCIJE
I STVARNOSTI DOVELO
JE DO MASOVNE PANIKE

The Boston Daily Globe

RADIO PLAY TERRIFIES NATION

Fall Business Wanted! Advertise in Tomorrow's, Wednesday's, Thursday's and Friday's Globe. Read the ads in the Globe every day.

BOSTON, MONDAY MORNING, OCTOBER 31, 1938—EIGHTEEN PAGES (2) TWO CENTS IN METROPOLITAN TELEGRAPH CO. BOSTON

READY FOR HALLOWEEN

BILLY DINGWELL AND LEE GRIFFIN Winchester pair proud of their "pukin' lantern."

3 FIRES SET IN SO. END HOTEL

52 Guests, Employees Held in Darkness as Police Hunt Incendiary

Fifty-two guests and all employees were held virtual prisoners behind the locked doors of Hotel LaSalle, South End, for four hours last night while police hunted through the rooms and halls of the darkened building for a firebug.

Three fires were set on different floors of the hotel and the main electric switch in the building was put out of commission between 7:30 and 8:15. At 11 o'clock the hotel was still in darkness, with guests and hotel employees huddled in groups in the lobby and first-floor reception rooms.

Electric light service was restored before midnight.

PATROL WAGON, AUTO CRASH

TEN PERSONS WERE INJURED ON MURDOCK ST., BRIGHTON.

Mars Invasion Thought Real Hysteria Grips Folk Listening In Late Many Fear World Coming to End

NEW YORK, Oct. 30 (A. P.)—Hysteria among radio listeners throughout the country over a real panic evacuation from sections of the Metropolitan area resulted from a too-realistic radio broadcast tonight describing a fictitious and devastating visitation of strange men from Mars.

Excited and weeping persons all over the country swamped telephone and police switchboards with the question: "Is it true?"

It was purely a figment of H. G. Wells' imagination with some extra flourishes of radio dramatization by Orson Welles. It was broadcast by the Columbia Broadcasting System.

But the anxiety was immensurable.

The broadcast was an adaptation of Wells' "War of the Worlds," in which meteors and gas from Mars descend on Earth.

Very few persons were unable to contact the C. B. studios by telephone, so swamped was its switchboard, and a radio car was sent there for information.

PALESTINE AWAITED NEW BRITISH POLICY

Partition Report to Be Released This Week

JERUSALEM, Oct. 30 (A. P.)—The rechristened Holy Land today entered one of the most critical periods in its history.

With British forces still striving to subdue Arab insurgents, the long-awaited report of a British partition commission was expected to be issued.

Samuel Fishman, a Riversdale resident, declared he and his neighbors had already evacuated their homes fearing "the city was being bombed."

He told of going home and receiving a frantic telephone call from a friend in New York City.

"I turned on the radio and heard headlines which corroborated what I had heard."

ULOGE NOVINARSTVA U DEMOKRATSKOM DRUŠTVU

IZNOSITI ISTINU

PROVJERAVATI I POTVRĐIVATI INFORMACIJE
OSIGURATI FORUM ZA JAVNU KRITIKU

IZNOSITI ISTINU

**BITI ODAN
GRAĐANIMA**

PROVJERAVATI I POTVRĐIVATI INFORMACIJE
OSIGURATI FORUM ZA JAVNU KRITIKU

**BITI NEOVISAN OD SVIH SUBJEKATA DOGAĐAJA
ILI PROBLEMA O KOJEM SE IZVJEŠTAVA**

**NADGLEDATI NOSITELJE
VLASTI I MOĆI**

**BITI ETIČAN
I ODGOVORAN**

GRADANI KAO KONZUMENCI MEDIJA IMAJU PRAVA I ODGOVORNOSTI
PRUŽATI SVEOBUKVATNE I URAVNOTEŽENE INFORMACIJE

OBJAVLJIVATI ZANIMLJIVE I RELEVANTNE VIJESTI

IZNOSITI ISTINU

**BITI ODAN
GRAĐANIMA**

PROVJERAVATI I POTVRĐIVATI
OSIGURATI FORUM ZA JAVNU KRITIKU

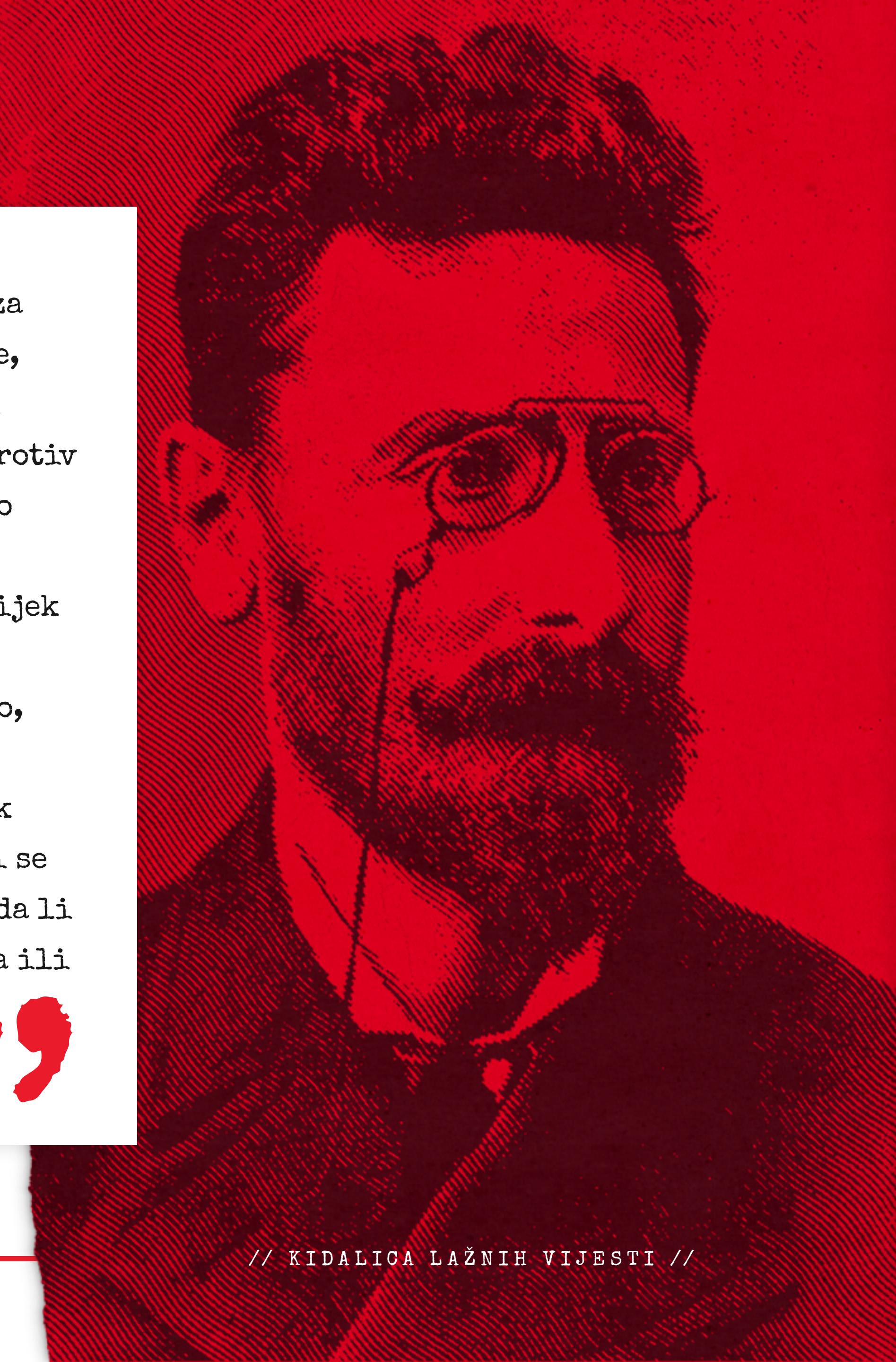
// KIDALICA LAŽNIH VIJESTI //

**BITI NEOVISAN OD SVIH SUBJEKATA DOGAĐAJA
ILI PROBLEMA O KOJEM SE IZVJEŠTAVA**

JOSEPH PULITZER O MORALNIM NAČELIMA NOVINARSTVA

“ ...uvijek se boriti za napredak i promjene, nikada tolerirati nepravdu i korupciju, uvijek se boriti protiv demagoga svih stranki, stalno oponirati privilegiranim i javnim prinevjeriteljima, uvijek suosjećati sa siromašnima, uvijek podupirati javno dobro, nikada biti zadovoljan samo objavljuvanjem vijesti, uvijek biti posve neovisan, ne bojati se napasti zlo, bez obzira na to da li ga je uzrokovala plutokracija ili centri moći.

JOSEPH PULITZER ”

KODEKS HRVATSKOG NOVINARSKOG DRUŠTVA

KODEKS ČASTI HRVATSKIH NOVINARA

OPĆA NAČELA

Pravo na točnu, potpunu i pravovremenu informaciju te slobodu mišljenja i izražavanja misli jedno je od temeljnih prava i sloboda svakog ljudskog bića, bez obzira na rasu, boju kože, spol, jezik, vjeru, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovinu, rođenje, naobrazbu, društveni položaj ili druge osobine. Iz tog prava javnosti da bude upoznata s činjenicama i mišljenjima proizlazi i cjelina obveza i prava novinara. U svom su radu novinari dužni braniti ljudska prava, dostojanstvo, slobode i vrijednosti, uvažavati pluralizam ideja i nazora, opirati se svim oblicima cenzure, pridonositi jačanju pravne države i kao dio javnosti sudjelovati u demokratskoj kontroli moći i vlasti. Novinari se pridržavaju Ustava i zakona Republike Hrvatske, njeguju kulturu i etiku javne riječi i uvažavaju civilizacijska dostignuća i vrijednosti. Njihova je obveza pridržavati se profesionalnih etičkih načela. Ovim se Kodeksom utvrđuju ta načela te štite neotudiva prava pojedinaca i pravo javnosti na informaciju.

NOVINARSKI POZIV

1. U svom se djelovanju novinari vode etikom novinarskog poziva. Oni čuvaju ugled, dostojanstvo i integritet svoje profesije, međusobno surađuju i njeguju kolegjalne odnose i profesionalnu solidarnost.
2. Polazeći od načela da su u demokratskom društvu javna glasila slobodna, samostalna, istraživačka i otvorena za različita i raznolika mišljenja, novinar za svoj rad snosi odgovornost pred javnošću, zakonom i svojom profesionalnom organizacijom. Iznošenjem vlastitog i kritičkog stajališta u traganju za istinom, kao osnovnim načelom u profesionalnom radu, novinar aktivno sudjeluje u stvaranju javnog mnijenja i kolektivnom rasuđivanju o temama od javnog interesa.
3. Novinar ima pravo i dužnost odbiti radni zadatak koji je u suprotnosti s profesionalnim etičkim standardima novinarskog posla.
4. Rad novinara podliježe kritici javnosti. Novinari i uredništva obvezni su pažljivo se i kritički odnositi prema svim primjedbama i preporukama koje im se upućuju.

PROTOK INFORMACIJA

5. Pravo je i dužnost novinara zauzimati se za slobodan protok informacija. Novinar je obvezan iznositi točnu, potpunu i provjerenu informaciju. On kritički prosuđuje izvore informacija i u pravilu ih navodi. Ima pravo i ne otkriti izvor informacije, ali za objavljeni podatak snosi odgovornost.
6. U svim novinarskim prilozima, pa tako i u komentarima i polemikama, novinar je dužan poštovati etiku javne riječi i kulturu dijaloga te uvažavati čast, ugled i dostojanstvo osoba ili skupina s kojima polemizira. Kada izvještava o temama o kojima postaje različita relevantna stajališta, a posebice kada se iznose optužujući navodi, novinar nastoji sva ta stajališta predstaviti javnosti.

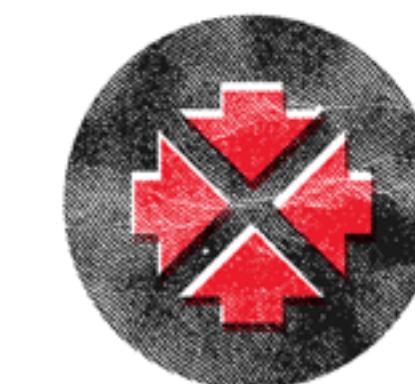
7 SMRTNIH GRIJEHA ZA NOVINARKE / NOVINARE

PLAGIJAT

PODMIĆIVANJE

SUKOB INTERESA

PRIJEVARA

ZADRŽAVANJE
INFORMACIJA

POVREDA
PRIVATNOSTI

SUDJELOVANJE
NOVINARA U
VIJESTIMA

JAVNOST IMA PRAVO ZNATI

IZVLAČENJE IZJAVA IZ KONTEKSTA NIJE ETIČNO

NEZAVISNE DNEVNE NOVINE
INFORMER

VESTI HRONIKA SVET SPORT ŽENA ZABAVA DŽET SET

VESTI BALKAN

AP PHOTO

18:09 BALKAN Informer/Tanjug | 23. 10. 2020. [f](#) [t](#)

ŠOK! AFERA KOKAIN TRESE HRVATSKU! Predsednik Milanović otvoreno tražio drogu usred konferencije (VIDEO)

Tokom današnje konferencije za medije Zorana Milanovića na Pantovčaku u jednom trenutku je govornici prišao konobar sa časom vode za šefu hrvatske države

"Može, hvala. Kokaina nemate?", zapitao je Milanović aludirajući na izjavu Andreja Plenkovića, kada ga je nedavno nazvao "54-godišnjim šmrkavcem"

MILANOVIĆ SE PONAŠA KAO NASILNIK U ŠKOLI! Plenković bez milosti: ŽELI ME UVUCI U BLATO! ŠALJE ČASOM VODE

ŽESTOK SUKOB U DRŽAVNOM

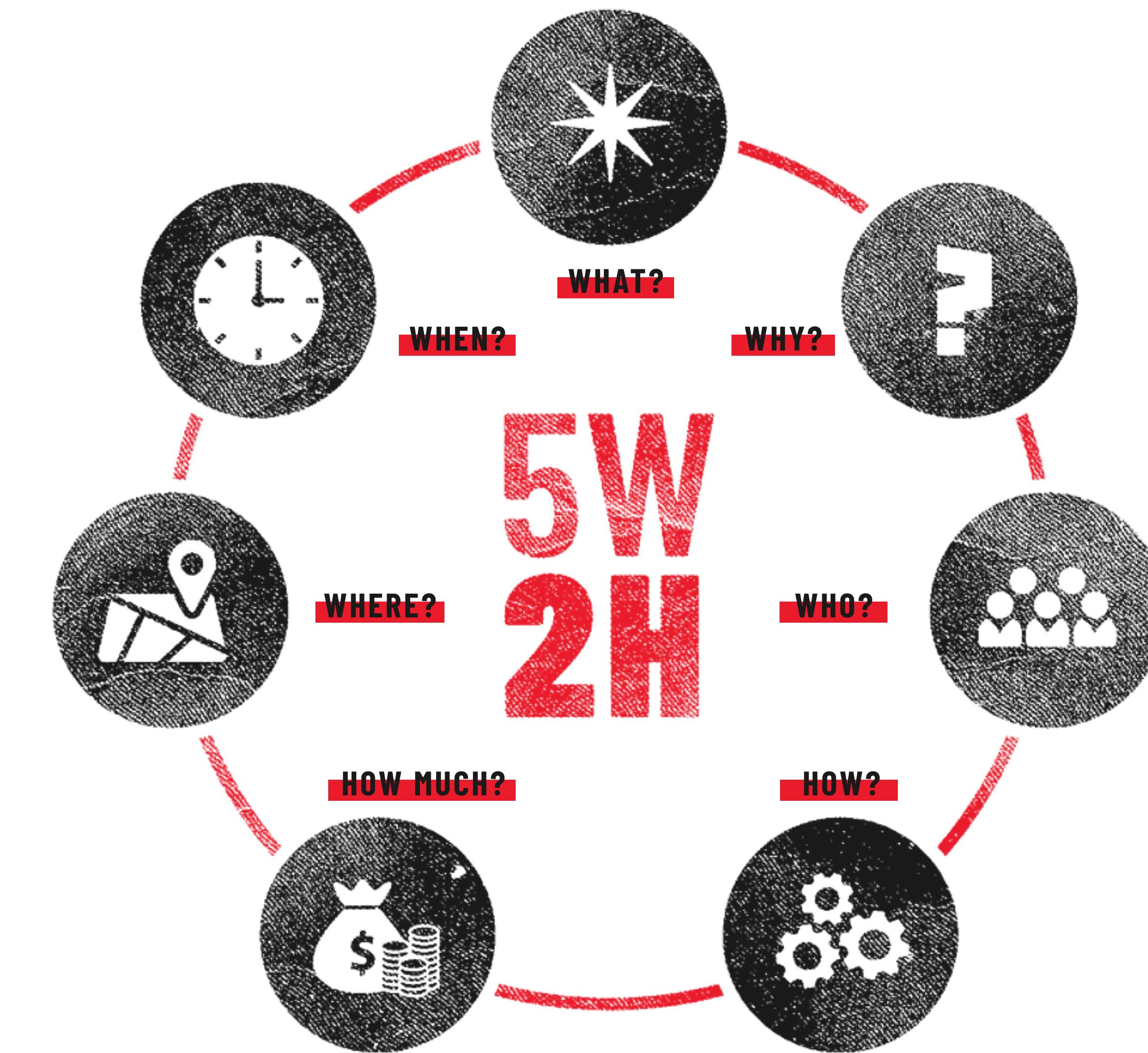
5W + 2H

SEDAM

NAJVAŽNIJIH

NOVINARSKIH

PITANJA

ISTRAŽIVAČKO NOVINARSTVO JE NAJVAŽNIJE. ALI JE SKUPO.

MEDIJSKE MANIPULACIJE I KAKO IH RAZAZNATI

Koka
snijela jaje.

ČINJENICA

Domoljubna koka snijela
jaje na Dan državnosti.

MANIPULACIJA ČINJENICAMA

Točne informacije prezentirane na
zavaravajući način.

Hrvatske koke nesu
najbolja jaja na svijetu.

PRISTRANO PISANJE

Izvještavanje koje je propušta
pričazati drugu stranu priče.

Stručnjaci tvrde kako su koke iz
Zagorja najbolje u Hrvatskoj.

PRIKRIVENO OGLAŠAVANJE

Oglašavanje prikazano kao
novinarski izvještaj.

Nećete vjerovati što je
učinila ova koka!

CLICKBAIT

Naslov obećava nešto čega
nema u tekstu.

Koka snijela jaje.
Iz jaja izašao gušter.

LAŽNA VIJEST

Netočna, potpuno lažna izjava.
Stvorena da navede čitatelja na
krivi trag i sakrije istinu.

Koka hranjena genetski
modificiranom hranom
nese zdravija jaja.

DEZINFORMACIJA

Mješavina činjenica,
poluistina i laži.

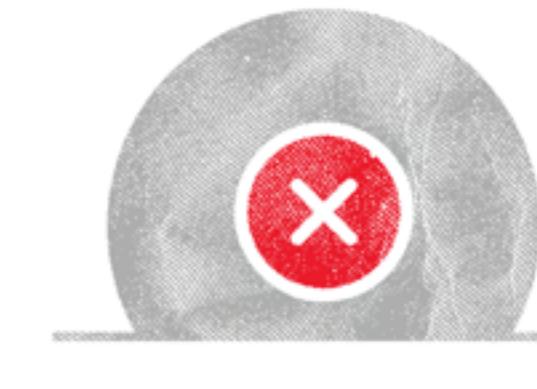
Hrvatska koka je najplodnija
zbog odlične politike Vlade
Andreja Plenkovića.

PROPAGANDA

Naklono ili varljivo
informirano korišteno za
promociju određenih stavova.

Koka koju ne smijemo spomenuti
učinila je nešto što ne smijemo
reći i niste to od nas čuli.

CENZURA

Zabранa izvještavanja ili brisanje i
uništavanje medijskog sadržaja bez
uredničkog očitovanja.

SUMNJA JE NAJBOLJA OBRANA OD LAŽNIH VIJESTI.

GDJE SU DOKAZI?

Vjerodostojan medij uvijek daje dokaze i argumente za svoje tvrdnje. Ukoliko medijski sadržaj počiva samo na anonimnim izvorima i mišljenjima, bez drugih dokaza, njegova je istinost upitna.

JE LI OVO CIJELA PRIČA?

Informiraj se iz više vjerodostojnih izvora.

KAKAV JE TON TEKSTA IЛИ TV PRILOGA? KAKO SE OSJEĆAŠ NAKON ŠTO GLEDAŠ, ČITAŠ IЛИ SLUŠAŠ VIJESTI?

Novinarstvo nije obračun s neistomišljenicima niti pohvala vlastima. Jezik dobrog izvještavanja je civiliziran i izbalansiran, bez uvreda, diskriminacije, psovki, usklika i ostalih zapaljivih konstatacija koje u čitaocu mogu pobuditi oduševljenje ili pak mržnju.

IMA LI OVO SMISLA I ZVUČI LI LOGIČNO?

Uvijek se pitaj - da li je logično ovo što čitam? Ako nije, to je prvi signal da bi se informacija trebala provjeriti.

JE LI MEDIJ VJERODOSTOJAN?

Nepotpisani tekstovi prvi su signal da je vijest sumnjiva. Također, sumnjive su i stranice bez impresuma, odnosno informacije tko su vlasnici, urednici i novinari.

POTKRIJEPLJUJE LI TEKST TVRDNU U NASLOVU?

Lažne vijesti se najčešće kriju u samom naslovu. Bombastični naslovi obično služe da klikneš na članak ili kupiš novine, dok je sam tekst drugačiji i često nema veze s naslovom.

JE LI FOTOGRAFIJA AUTENTIČNA?

Najjednostavniji način je da je izguglaš: desni klik na fotografiju - Search Google for image i pogledaj od kada se ta fotografija "vrati" po internetu i gdje je sve objavljena.

ODAKLE JE POTEKLA INFORMACIJA?

Bombastične tvrdnje često potječu sa sumnjivih portalova ili iz anonimnih objava na društvenim mrežama. Također, trebalo bi posumnjati u informacije za koje se spominje da su rezultat najnovijih istraživanja, ali koje ne upućuju čitatelja tko ih je proveo niti gdje ih je moguće pronaći.

JE LI OVO UISTINU NOVINARSKI TEKST?

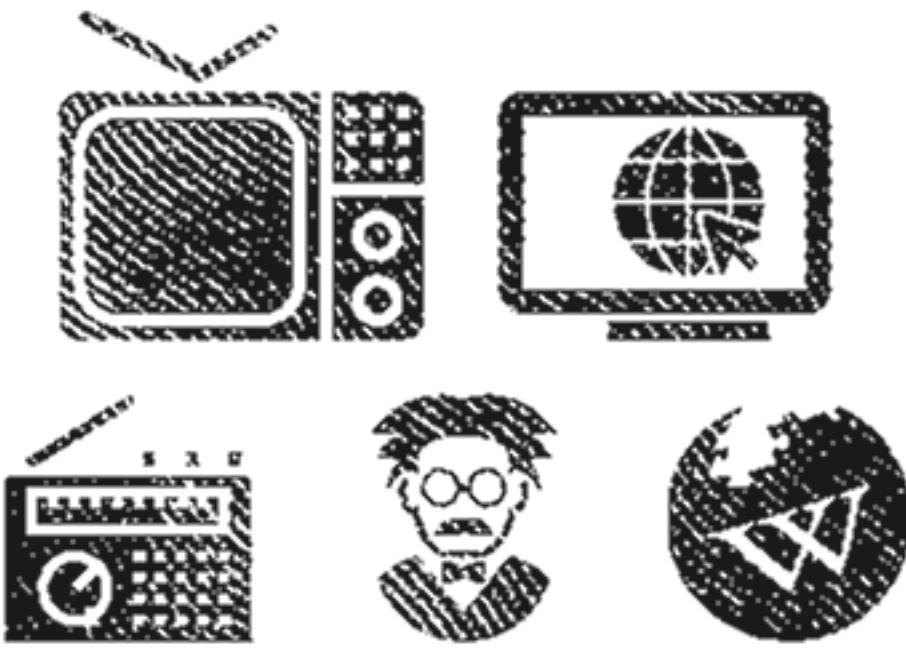
Obrati pažnju na oznake "reklama", "promo", "p.o." (plaćeni oglas) ili na malu brojčanu šifru. Ako tekst u jako pozitivnom svjetlu predstavlja neku privatnu ili državnu tvrtku, proizvod, političara ili poduzetnika, imaj na umu da se možda radi o neoznačenoj reklami.

KRUŽNO (CIRKULARNO) IZVJEŠTAVANJE

NOVINARI

...IZVORI OD

TV/INTERNET/RADIO/
STRUČNJACI/WIKIPEDIJA

...CITATI OD

ROĐENI U DIGITALNOM DOBУ

